

Branko Tošović

Teze
za **16. simpozijum „Andrićevo pismo“**
(Grac, 14–16. oktobar 2024)
u okviru naučnoistraživačkog projekta
Andrić-Initiative: Ivo Andrić u evropskom kontekstu
(Grac, 2007–)

Sadržaj

- I – Andrićevo poetika epistolarnosti
- II – Andrićevo epistolarna poetika
- III – Andrićevi neknjiževni epistolarni stilovi
- IV – Andrićevo epistolarna metapoetika
- V – Andrićevo epistolarna stilistika
- VI – Andrićevo epistolarna lingvistika
- VII – Inicijalni izvori, početna literatura

I – Andrićevo poetika epistolarnosti

Umjetnička obrada i transformacija epistola: pismo kao faksija i fikcija; karakterizacija lika; narativna karika, elemenat, dio kompozicije; priča u priči (u-lančavanje), tekst i hipertekst, odgovor, replika, reakcija, dijalog, polemika, sjećanje; konstrukcija, rekonstrukcija, dekonstrukcija

Informativna, komunikativna, korelaciona i perlokutivna funkcija epistola

Učesnici u epistolarnom opštenju: pošiljalac (epistolograf) – **A** [Andrić]: u mladim, srednjim, zrelim i podmaklim godinama, **B**: primalac (drug, prijatelj, voljena osoba, žena, dobročinitelj, zaštitnik, izdavač...; u mladim, srednjim, zrelim, podmaklim godinama), **C** – prenosilac (poštar, pismonoša, kurir, drugi posrednik). Pismo kao dokument o pošiljaocu i / ili primaocu. Pošiljaovo zame-tanje tragova i svođenje pisma na stvari iz svakodnevice, životne banalnosti i uobičajene stvari i pojave; obazrivost i ustezanje. Negativan odnos prema objavljivanju za života ličnih pisama kao nečega veoma intimnog. Optimistička i pesimistička raspoloženja, nagovještaj ljubavnih strasti (njihovo impliciranje umjesto ekspliciranja), izbjegavanje iskazivanja najdubljeg osjećanja prema ženi (eliptičnost iskaza, izostavljanje, propuštanje detalja bitnih za dešifrovanje sadržaja). Sačuvanost pisama **A** i **B**.

Prostor (prostor primaoca, pošiljaoca i korespondencijskog čina) i vrijeme (vrijeme slanja, primanja i korespondencijskog čina), epistolarni hronotop

Teme i motivi: život, zdravlje, svakodnevnica, brige, rad (pisanje i izdavanje knjiga, briga o integritetu napisanog teksta), stanovanje, život u tuđini, putovanja i putopisi, razmišljanja o životu i smrti, suština umjetnosti, problem

prevođenja, pitanje imovine i autorskih prava, planovi, molbe, savjeti, prijedlozi, želje, zahtjevi i dr.; ti/Vi obraćanje

Filozofska, etička, politička, kulturna, književna, estetska, poetička, stilistička i jezička razmišljanja; duboke misli, vlastiti aforizmi

Epistoleme: pismo, preporučeno pismo, cirkularno pismo, anonimno pismo, garantno pismo; kopija pisma, prepis pisma; depeša, pismeni izvještaj, pismeno izjašnjenje, pismena molba, pismena preporuka, pismeni zahtjev; razglednica, poštanska karta, pismena čestitka, saučesće; posveta; ceduljica; telegram; bilješka na ilustrativnom materijalu, odgovor na pozivnicu za proslava, jubilej, prijem, otvaranje izložbe; novčana uputnica, mjenica i dr.

Obim i tonalnost pisma: dugo, opširno, kratko, lakonično; toplo, hladno, emotivno, suzdržano, intimno, otvoreno, zatvoreno, skriveno, dobronamjerno, tajnovito

Struktura pisma: (ne)postojanje obraćanja, unošenje/izostavljanje datuma, mjesta, adrese, način pisanja datuma, mjesta boravka, adrese; potpisivanja (ime i prezime, samo ime, samo prezime, inicijali, pseudonim), upotreba skraćenica, korišćenje stranih jezika, pisanje stranih riječi, (ne)postojanje gramatičkih, pravopisnih i stilskih grešaka, početak i završetak pisma; struktura poslovnog i privatnog pisma, struktura razglednice; strukture čestitke; sadržaj posvete na knjigama; korespondencijski standardi i šabloni – pridržavanje i narušavanje

II – Andrićeva epistolarna poetika

A) Epistolarni žanr: **(a)** prozno pismo – **PISMO IZ 1920 (1946)**, **PRVI DAN U RADO-SNOM GRADU (PISMO NAŠEG PRIJATELJA IZ ITALIJE) 1926**, **(b)** stihovno pismo – **PISMO NIKOME (1940)**

B) Epistolarna poetema

Pismo inkorporisano (integralno ili djelimično) u **(a)** r o m a n: **NA DRINI ČUPRIJA (1945)** – pismena na starčevom čudnom štapu, primanje pošte od konjanika na Kapiji, pisma regruta iz Beča, Lotikina prepiska, Ćorkanova „prepiska“, višegradski pismonoša Jakov Herak, **TRAVNIČKA HRONIKA (1945)** – diplomatska pisma, cirkularna pisma, prepiska francuskog konzula Davila, prepiska austrijskih konzula Jozefa fon Miterera, prepiska njegovog nasljednika fon Paulića, prepiska travničkih vezira, pisma sarajevskog vladike, Fresineova pisma, prepiska Ismaila Raifa, **PROKLETA AVLIJA (1954)** – pismo austrijskom internunciju u Carigradu pripisano fra Petru, cirkularno pismo iz Carigrada valijama, prepiska Džem-sultana, prepiska Bajazita i zapadnih hrišćanskih vladara vezana za Džem-sultana, **GOSPOĐICA (1945)** – novčane uputnice (mjenice), lik pismonoše, **(b)** r o m a n o i d: **OMERPAŠA LATAS (1974)** – privatna i službena prepiska Omerpaše Latasa, prepiska slikara Vjekoslava Karasa, prepiska generalnog austrijskog konzula Atanackovića, prepis pisma Krajišnicima, **NA SUNČANOJ STRANI (1994)** – prepiska Irene fon Klaretić, njena ljubavna pisma muzičaru Vušiću (Vusich), pismo kao sredstvo ucjene, prinude i izvor tragedije, garantno pismo sa Salcerim

potpisom, **(c)** p r i p o t e k s t (pripovijetku, pripovijest, novelu, priču): ANIKINA VREMENA (1930) – Anikino pismo dobrunskom protu, AUTOBIOGRAFIJA (1951) – sudijino pismo (sa autobiografijom), BONVALBAŠA (1976) – pismo generala dezertera, DO DANA DANAŠNJEG (1961) – Jelenino imaginarno pismo, ĐORĐE ĐORĐEVIĆ (1960) – pismo muškarca ženi, GEOMETAR I JULKA (1976) – anonimno pismo, KNJIGA (1946) – pismo učeniku gimnazije, LJUBAV U KASABI (1923) – prepiska Rifke i Ledenika, Ledenikovo pismo drugu iz eskadrona (baronu Gezi Durnajsu), OSATIČANI (1958) – „kalfensko pismo“, pismeno izjašnjenje popa Stojana, PANORAMA (1958) – službeno, važno, povjerljivo pismo, pismo s one strane okeana, PRIČA O KMETU SIMANU (1948) – „carsko pismo“, molbe i pisma Arif-efendije, PRIČA IZ JAPANA – pismo pjesnika bivšim drugovima revolucionarima (1919), PRIČA O VEZIROVOM SLONU (1947) – pisma fra-Mata, PROBA (1954) – fra-Grgova pisma Eržiki u ime fra-Ivi Krešića, PRVI SUSRETI (1950) – pismeni zahtjev radnica direktoru, SUSEDI (1946) – pismena preporuka ljekara Čeha, TAJ DAN (1946) – pismo o smrti djeteta jedinca, U MUSAFIRHANI (1923) – pisma fra-Marka iz Rima, U ZINDANU (1924) – pismo fra Marka fra Miju, VELETOVCI (1928) – pismo muteselima veziru u Beogradu, ZEKO (1948) – kaligrafska pisma Isidora Katanića, Margitino otvaranje privatnih pisama djevojaka iz posluge, ZNAKOVI (1951) – pisma primadoni Katarini Maranskoj, ceduljica u buketu ruža

III – Andrićevi neknjiževni epistolarni stilovi

A) Publicistički stil – **(a)** eseji o Njegošu: LJUBA NENADOVIĆ O NJEGOŠU U ITALJI (1951), NAD NJEGOŠEVOM PREPISKOM (1963), NJEGOŠ KAO TRAGIČNI JUNAK KOSOV-SKE MISLI (1935) i Vuku Karadžiću: OPTIMIZAM VUKA KARADŽIĆA (1964), VUK I INOSTRANSTVO (1947), **(b)** eseji sa pismom u naslovu: HAJNE U PISMIMA (1914), PISMA JEDNOG VOJNIKA (1918), **(c)** drugi eseji, prikazi i sl.: GOJA (1929), NEŠTO O STILU I JEZIKU (1949), O PARTIZANSKIM DNEVNICIMA (1945), SEVER (1965), SIMON BOLIVAR OSLOBODILAC (1930), UTISCI IZ STALJINGRADA (1947), „POZORIŠTE IZNENAĐENJA“ (1921).

B) Naučni stil – doktorska disertacija RAZVOJ DUHOVNOG ŽIVOTA U BOSNI I HERCEGOVINI POD UTICAJEM TURSKE VLADAVINE [DIE GEISTIGE ENTWICKLUNG IN BOSNIEN UNTER DER EINWIRKUNG DER TÜRKISCHEN HERRSCHAFT] (1924)

C) Diplomatski stil: službena prepiska – pisma ambasadora, konzularnog saradnika, činovnika Ministarstva spoljnih djela i zamjenika ministra spoljnih poslova

D) Poslovni stil: pismo **(a)** izdavačima, urednicima glasila, zbornika, antologija i sl., **(b)** rukovodiocima domaćih i stranih katedri, fakulteta, univerziteta, instituta, akademija, biblioteka, kulturno-prosvjetnih udruženja, nacionalnih društava i sl., **(c)** organima uprave i vlasti, **(d)** studentima, srednjoškolicima i dr.

E) Stil privatne prepiske: pismo upućeno **(a)** ličnostima u z e m l j i – Ljubici-Bebi Alaupović, Tugomiru Alaupoviću, Milici Babić, Aleksandru Beliću, Milošu Crnjanskom, Svetislavu Cvijanoviću, Rodoljubu Čolakoviću, Jerku

Čuliću, Vojmiru Durbešiću, Milanu Đurčinu, Vojislavu Gaćinoviću, Evgeniji Gojmerac, Ljubu Jandriću, Radoju Jankoviću, Borivoju Jevtiću, Vojislavu M. Jovanoviću, Iliji Kecmanoviću, Gustavu Krklecu, Mladenu Leskovcu, Branku Lukaču, Marku Markoviću, Zdenki Marković, Živku Miličeviću, Maji Nižetić, Miloradu Paniću Surepu, Veljku Petroviću, Leposavi Beloj St. Pavlović, Milutinu Popoviću, Marku Ristiću, Veri Stojić, Mihovilom Tomandlu, Milošu Vidakoviću, Aleksandru Vuču, Ivu Vojnoviću i dr.; **(b)** ličnostima u i n o s t r a n s t v u – Gunu Bergmanu [Bergmann], Zoltanu Čuki, Milanu Markoviću, Andreu Mazonu [André Masson], Borisu N. Poljevom, Igoru S. Novikovu, Ilji G. Erenburgu, Konstantinu M. Simonovu, Leonidu M. Leonovu, Mihailu A. Šolohovu, Nikolaju S. Tihonovu, Paulini Lebl Albala, Sergeju S. Smirnovu, Tatjani P. Popov, Toni Liversejdz [Liversage], Vjačeslavu Vs. Ivanovu i dr.;

F) Andrićeva prepiska u kontekstu objavljene i dostupne prepiske drugih pisaca kao što su: **(1)** Svetislav Basara, Isidora Bjelica, Miloš Crnjanski, Dobrica Ćosić, Filip David, Vladan Desnica, Srba Ignatović, Jakov Ignjatović, Vojislav Ilić, Đura Jakšić, Miljenko Jergović, Jovan Jovanović Zmaj, Vuk Karadžić, Danilo Kiš, Petar Kočić, Laza Kostić, Silvije Strahimir Kranjčević, Gustav Krklec, Ivan V. Lalić, Desanka Maksimović, Ljubomir Micić, Borislav Mihajlović-Mihiz, Sima Milutinović Sarajlija, Ljubomir P. Nenadović, Dositej Obradović, Petar Petrović Njegoš, Borislav Pekić, Vasko Popa, Jovan Sterija Popović, Milan Rakić, Isak Samokovlija, Isidora Sekulić, Meša Selimović, Ćamil Sijarić, Stanislav Šimić, Miroljub Todorović, Tin Ujević, Dušan Vasiljev, Ivan Vitez, Ivo Vojnović, **(2)** Teodor V. Adorno [Theodor W. Adorno], Onore de Balzac [Honoré de Balzac], Aleksandar A. Blok, Ivan A. Bunjin, Marina Cvetajeva, Anton P. Čehov, Goce Delčev, Henri Džejms [Henry James], Johan Volfgang (fon) Gete [Johann Wolfgang (von) Goethe], Herman Hese [Hermann Hesse], Ilja G. Erenburg, Vjač. I. Ivanov, Sergej A. Jesenjin, Franc [Franz] Kafka, Federik Garsija Lorca [Federico García Lorca], Vladimir V. Majakovski, Tomas Man [Thomas Mann], Vsevolod E. Mejerhold, Henri Miler [Henry Miller], Česlav Miloš [Czesław Miłosz], Boris L. Pasternak, Marsel Prust [Marcel Proust], Aleksandar S. Puškin, Rajner Marija [Maria] Rilke, Lav N. Tolstoj, Ivan S. Turgenjev i dr.

IV – Andrićeva epistolarna metapoetika

Proučavanje i proučenost Andrićevog pisma. Percepcija i recepcija. Stara i nova čitanja. Aksiologija pisama: dokumentarna, književna, poetička, stilistička, lingvistička vrijednost. Značaj za proučavanje piščevog djela i života.

V – Andrićeva epistolarna stilistika

Ekspresivnost, slikovitost (tropi), stilski/stilistički postupak (semantičko pomjeranje, metaforizacija, stilizacija, uneobičavanje, dezautomatizacija),

izražajnost (stilske figure), funkcionalno-stilska obojenost (književnoumjetnički, publicistički, naučni, administrativni, razgovorni stil)

VI – Andrićeva epistolarna lingvistika

Fonetsko-fonološke, leksičko-semantičke, tvorbene, idiomatske, gramatičke, tekstualne karakteristike; pismo (latinica, ćirilica), izgovor (ekavski, ijekavski)

VII – Inicijalni izvori, početna literatura

- Andrić 2000: Andrić, Ivo. *Pisma (1912–1973): Privatna pošta*. Priredio Miroslav Karaulac. Novi Sad: Matica srpska. 516 s.
- Andrić 2003: Andrić, Ivo. *Pisma Vojmiru Durbešiću*. Priredio Miroslav Karaulac. Novi Sad: Matica srpska. 92 s.
- Andrić 2008^a: Andrić, Ivo. Diplomatische Korrespondenz / Diplomatska prepiska. Übersetzung/prevod Arno Wonisch + Original/original Anja Sammer. In: Tošović, Branko. *Der Nobelpreisträger Ivo Andrić in Graz / Nobelovac Ivo Andrić u Gracu*. Graz/Grac – Beograd: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität – Beogradska knjiga. S. 581–585. [Andrić-Initiative: Ivo Andrić im europäischen Kontext – Ivo Andrić u evropskom kontekstu, tom 1]
- Andrić 2008^b: Andrić, Ivo. Private Korrespondenz / Privatna prepiska. Übersetzung/prevod Anja Sammer + Original/original. In: Tošović, Branko. *Der Nobelpreisträger Ivo Andrić in Graz / Nobelovac Ivo Andrić u Gracu*. Graz/Grac – Beograd: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität – Beogradska knjiga. S. 587–597. [Andrić-Initiative: Ivo Andrić im europäischen Kontext – Ivo Andrić u evropskom kontekstu, tom 1]
- Andrić 2010: Andrić, Ivo. Pisma iz 1923. i 1924. godine (nastavak) / Briefe aus den Jahren 1923 und 1924 (Fortsetzung). In: Tošović, Branko (Hr./ur.). *Das Grazer Opus von Ivo Andrić (1923–1924) / Grački opus Iva Andrića (1923–1924)*. Graz – Beograd: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz – Beogradska knjiga. S. 447–452. [Andrić-Initiative: Ivo Andrić im europäischen Kontext – Ivo Andrić u evropskom kontekstu, tom 3]
- Andrić 2011: Andrić, Ivo. Pisma (1912–1973). In: Andrić, Ivo. *Sabrana dela u dvadeset knjiga*. Knj. 19. Beograd – Podgorica: Nova knjiga – Štampar Markarije. 623 s.
- Andrićev Gralis-Korpus: *Gralis-Korpus*. In: <http://dh.uni-graz.at/cocoon/gralis/>. 15. 11. 2023.
- Antonić 1992: . AntoniĆ, Zdravko. Prepiska između Andrića i Čolakovića (1946–1968). In: AntoniĆ, Zdravko. *Ivo Andrić u dnevniku Rodoljuba Čolakovića*. Beograd: Stručna knjiga. S. 187–204.
- Bojić 1990: Bojić, Nada. *Ljubavna prepiska velikana*. Beograd: MB Productions – Delta press. 313 s.

- Dorđević 2000^a: Đorđević, Biljana (priredila). Pisma Iva Vojnovića Ivi Andriću. In: *Sveske Zadužbine Ive Andrića*. Beograd. God. 19, br. 17. S. 75–122.
- Dorđević 2000^b: Đorđević, Biljana (priredila). Pisma Marka Ristića Ivi Andriću. In: *Sveske Zadužbine Ive Andrića*. Beograd. God. 19, br. 17. S. 123–150.
- Dorđević 2000^c: Đorđević, Biljana (priredila). Pisma Miloša Crnjanskog Ivi Andriću. In: *Sveske Zadužbine Ive Andrića*. Beograd. God. 19, br. 16. S. 39–96.
- Dorđević 2002^a: Đorđević, Biljana (priredila). Ivo Andrić i Ljubo Jandrić. In: *Sveske Zadužbine Ive Andrića*. Beograd. God. 21, br. 19. S. 19–89.
- Dorđević 2002^b: Đorđević, Biljana (priredila). Pisma Branka i Ane Lukač Ivi Andriću. In: *Sveske Zadužbine Ive Andrića*. Beograd. God. 24, br. 22. S. 33–168.
- Dorđević 2006: Đorđević, Biljana (priredila). Prepiska Ive Andrića i Zoltana Čuke. In: *Sveske Zadužbine Ive Andrića*. Beograd. God. 25, br. 23. S. 91–160.
- Dorđević 2008: Đorđević, Biljana (priredila). Milan Marković – Ivo Andrić – Andre Mazon. In: *Sveske Zadužbine Ive Andrića*. Beograd. God. 27, br. 25. S. 53–84.
- Dorđević 2013: Đorđević-Mironja, Biljana (priredila). Ivo Andrić – Laposava Bela St. Pavlović: Prepiska. In: *Sveske Zadužbine Ive Andrića*. Beograd. God. 32, br. 30. S. 13–91.
- Dorđević 2020: Đorđević-Mironja, Biljana. Prepiska kao izvor piščevih stavova Ivo Andrić i Aufbau Verlag. In: *Sveske Zadužbine Ive Andrića*. Beograd. God. 39, br. 37. S. 91–153.
- Đukić Perišić 1988: Đukić Perišić, Žaneta (priredila). Ivo Andrić i Vera Stojić. In: *Sveske Zadužbine Ive Andrića*. Beograd. God. 7, br. 5. S. 9–133.
- Grbić 2021: Grbić, Gordana. Prepiska kao most među kulturama: Andrićeva korespondencija sa izdavačkim kućama i prevodiocima na nemački jezik povodom romana PROKLETA AVLIJA i NA DRINI ČUPRIJA. In: Okuka, Miloš. *Od magije do podviga: Ivo Andrić na njemačkom*. Višegrad: Andrićev institut, S. 533–576.
- Ivanović 2009: Ivanović, Slavko. *Najlepša ljudavbna pisma*. Beograd: Marso. 222 s.
- Janković 2013: Janković, Vidosava (priredila). Pismo Ive Andrića Radoju Jankoviću. In: *Sveske Zadužbine Ive Andrića*. Beograd. God. 32, br. 30. S. 7–11.
- Karaulac 1980: Karaulac, Miroslav. *Rani Andrić*. Beograd – Sarajevo.
- Karaulac 1989: Karaulac, Miroslav (priredio). Ivo Andrić i Milica Babić: Andrićeva pisma Milici Babić (1956–1966). In: *Sveske Zadužbine Ive Andrića*. Beograd. God. 8, br. 6. S. 7–91.
- Karaulac 1998: Karaulac, Miroslav (priredio). Andrićeva pisma Milutinu Popoviću. In: *Sveske Zadužbine Ive Andrića*. Beograd. God. 17, br. 14. S. 96–109.
- Korićanac 2011: Korićanac, Tatjana (priredila). Pisma Ive Andrića Veljku Petroviću. In: *Sveske Zadužbine Ive Andrića*. Beograd. God. 31, br. 29. S. 37–64.

- Kujača 1998: Kujača, Triša (priređio). Andrićeva pisma Iliji Kecmanoviću. In: *Sveske Zadužbine Ive Andrića*. Beograd. God. 17, br. 14. S. 110–121.
- Luković-Bulat 1996: Luković-Bulat, Silvija. *Najlepša ljubavna pisma velikih majstora pera*. Beograd: BMG. 182 s.
- Meić 2011: Meić, Perina. Epistole Ive Andrića iz 1922. godine. In: Tošović, Branko (Hg./ur). *Die k. u. k. Periode in Leben und Schaffen von Ivo Andrić (1892–1922) / Austrougariski period u životu i djelu Iva Andrića (1892–1922)*. Graz – Beograd: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz – Beogradska knjiga. S. 753–761. [Andrić-Initiative: Ivo Andrić im europäischen Kontext – Ivo Andrić u evropskom kontekstu, tom 4]
- Meić 2019: Meić, Perina. Pismo prijatelju (značenjski aspekti Andrićeve novele PISMO IZ 1920). In: Buras-Marciniak, Anetta (red.). *Bošnia i Hercegowina: Kultura. Literatura, jezyk, polityka*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. S. 93–108.
- Milenković 2021: Milenković, Tijana. *Dragi Druže Ivo* (O prepisci Branka Ćopića i Iva Andrića) / [*Lieber Genosse Ivo* (Über die Korrespondenz zwischen Branko Ćopić und Ivo Andrić)]. In: Tošović, Branko (Hg./ur.). *Poezija Branka Ćopića / Die Poesie Branko Ćopić*. Graz – Banjaluka: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz – Grafid. 145–166.
- Mučalica 1989: Mučalica, Olga. Iz prepiske Ive Andrića. In: *Sveske Zadužbine Ive Andrića*. Beograd. God. 8, br. 6. S. 301–322.
- Nešković 1992: Nešković, Jasmina (priređila). Ivo Andrić i Gun Bergman (1. XI 1961 – 1. V. 1971). In: *Sveske Zadužbine Ive Andrića*. Beograd. God. 11, br. 8. S. 159–183.
- Novaković 1998: Novaković, Jelena. Floberova prepiska u ogledalu Andrićevih zapisa. In: *Filološki pregled*. Beograd. God. 25, br. 2. S. 23–39.
- Palavesta 1992: Palavestra, Predrag (priređio). Andrićeva pisma Vojislavu M. Jovanoviću i Vojislavu Gaćinoviću. In: *Sveske Zadužbine Ive Andrića*. Beograd. God. 11, br. 8. S. 159–183.
- Palavesta 2011: Palavestra, Predrag (priređio). Pismo Ive Andrića Milošu Vidakoviću. In: *Sveske Zadužbine Ive Andrića*. Beograd. God. 30, br. 28. S. 9–19.
- Pištaló 2018³: Pištalo, Vladimir. *Pismo Andriću*. Zrenjanin – Novi Sad: Agora. 301 s.
- Popović 1985: Popović, Radovan. Tragovi prijateljstva: prepiska Rastka Petrovića i Ive Andrića. In: *Politika*. Beograd. God. 82, br. 25657, 10. mart 1985. S. 12.
- Popović 2021: Popović, Radovan (priređio). *Srpska erpistolarna antologija 20. veka*. Zrenjanin – Novi Sad: Agora. 566 s.
- Popović 1998: Popović, Radovan (priređio). Leksovčeva pisma Andriću i Andrićeva Leskovcu. In: *Sveske Zadužbine Ive Andrića*. Beograd. God. 17, br. 14. S. 45–95.

- Popović 2002: Popović, Radovan (priređio). Pisma Milorada Panića Surepa Ivi Andriću. In: *Sveske Zaduzbine Ive Andrića*. Beograd. God. 24, br. 22. S. 169–185.
- Popović 2004: Popović, Radovan (priređio). Ivo Andrić i Aleksandar Belić. In: *Sveske Zaduzbine Ive Andrića*. Beograd. God. 23, br. 21. S. 5–19.
- Popović 2012: Popović, Radovan. Andrić i Čolaković – jedno prijateljstvo. In: *Sveske Zaduzbine Ive Andrića*. Beograd. God. 31, br. 29. S. 144–157.
- Škvorc 2011: Škvorc, Boris. PUT ALLJE ĐERZELEZA u odnosu prema HODORLAHOMORU VELIKOM Miroslava Krleže: ekspresionizam i nagovještaj postmoderne u južnoslavenskom proznom pismu. In: Tošović, Branko (Hg./ur.). *Die k. u. k. Periode in Leben und Schaffen von Ivo Andrić (1892–1922) / Austrougarski period u životu i djelu Iva Andrića (1892–1922)*. Graz – Beograd: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz – Beogradska knjiga. S. 349–364. [Andrić-Initiative: Ivo Andrić im europäischen Kontext – Ivo Andrić u evropskom kontekstu, tom 4]
- Todorović 2011: Todorović, Nevena (priređila). Prepiska između Ive Andrića i Matice hrvatske. In: *Sveske Zaduzbine Ive Andrića*. Beograd. God. 30, br. 28. S. 21–54.
- Tošović 2002: Tošović, Branko. *Funktionalni stilovi. Funktionale Stile*. Graz: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität. 504 s.
- Tošović 2008: Tošović, Branko. *Der Nobelpreisträger Ivo Andrić in Graz / Nobelovac Ivo Andrić u Gracu*. Graz – Beograd. 634 S./s.
- Tošović 2010: Tošović, Branko. Andrićeva prepiska iz gračkog perioda (1923–1924). In: Tošović, Branko (Hr./ur.). *Das Grazer Opus von Ivo Andrić (1923–1924) / Grački opus Iva Andrića (1923–1924)*. Graz – Beograd: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz – Beogradska knjiga. S. 293–307. [Andrić-Initiative: Ivo Andrić im europäischen Kontext – Ivo Andrić u evropskom kontekstu, tom 3]
- Tošović 2023: Tošović, Branko. *Andrićarijum (2007–2022)*. Beograd: Svet knjige. – 801.
- Vlatković 1975: Vlatković, Dragoljub. Iz diplomatskog službovanja Ive Andrića. In: *Zbornik Matice srpske za književnost i jezik*. Novi Sad, knj. 23, sv. 2. S. 385–390.
- Vuksanović 2011: Vuksanović, Miro (gl. ur.) *Bibliografija Ive Andrića: 1991–2011*. Autori Ljiljana Klevernić (koordinator) i dr. Beograd. Zaduzbina Ive Andrića. 1078.